

NEDELJA

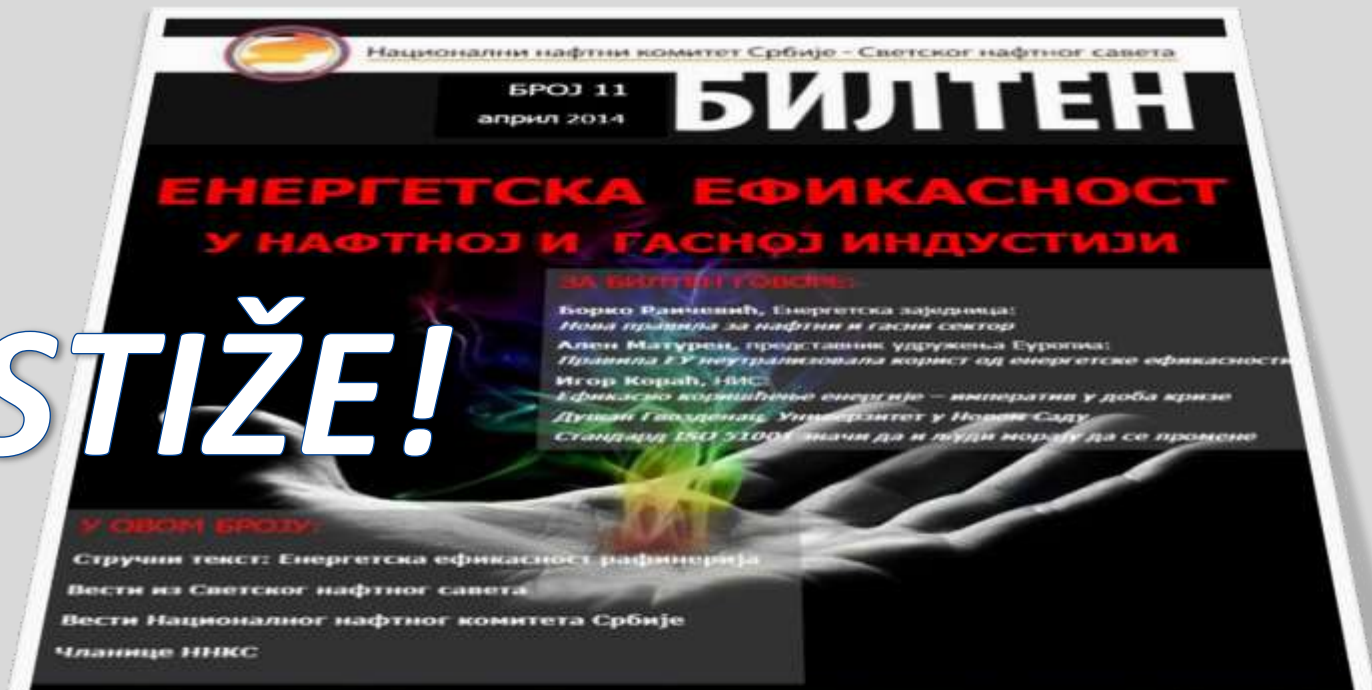

NEDELJNI PREGLED VAŽNIJH DOGAĐAJA U SVETU NAFTE I GASA

04. april 2014.

STIŽE!

[CEO ENI PRED ZATVOROM?](#)

[EVROPA: GDE SU REŠENJA?](#)

[SHELL: KINESKO JEFTINIJE](#)

[OBOSTRANI INTERES](#)

[50% U SEVERENERGIA](#)

[BUGARI BI ALŽIRSKI GAS](#)

[AJD' ISPOČETKA](#)

[PROTEST ZBOG TENDERA](#)

NAFTA

BRISBEJN – Britanski BP odlučio se na zatvaranje rafinerije nafte u Australiji, zbog pojačane konkurencije od novih i većih prerađivača u azijsko-pacifičkom regionu . Rafinerija Bulwer Island u Brisbejnu, kapaciteta 102.000 barela na dan, biće zatvorena srednom iduće godine, a njenih 350 radnika ostati bez posla. Predsednik of BP Australasia, Andy Holmes, rekao je da je ocenjeno za kompaniju isplativijim da kupuje derivate nafte od drugih rafinerija u regionu.

Upstream

ROVIGO (Italija) – Sud u Italiji odredio je u ponedeljak kaznu od tri godine zatvora Paolu Scaroniju, čelniku vodeće italijanske naftno-gasne kompanije Eni, zbog šteta po zdravlje stanovnika i okolinu od ukupno 3,6 milijardi evra, nanetih iz jedne Enelove elektrane na severu

Italije kojom je tada (2002.-2005.) rukovodio. Odlukom suda iz severoistočnog grada Rovigo, Scaroniju se zabranjuje i obavljanje javnih funkcija u periodu od pet godina. Scaroni je u izjavi za *Reuters* rekao da je šokiran ovom presudom i da će se „odmah žaliti“. Ovo je njegov treći mandat na mestu izvršnog direktora Enija, a sadašnji mu ističe u maju.

**ЖИВОТ НИКАД
НЕ МОЖЕ ДА СТАНЕ**

Енергија живота

BARCELONA – Evropke rafinerije se opredeljuju radije za smanjenje kapacitetima prerade, nego zatvaranje pogona, pa i tada ostaju sa viškom kapaciteta, rečeno je na 8. godišnjem globalnom

wtg 8th Annual Global Refining Summit 2014

31 March - 2 April 2014 • Hesperia Tower, Barcelona, Spain

31 March - 2 April 2014 • Hesperia Tower, Barcelona, Spain

rafinerijskom samitu u Barseloni u sredu. Potpredsednik MOL grupe Marcus Lippold je dodao i da je stepen iskorišćenja evropskih rafinerija na 23-godišnjem minimumu. „Da bi se povratilo

Marcus Lippold

Vice President, Business Strategy...

MOL Group

zdravo iskorišćavanje kapaciteta, potrebno ih je neodložno smanjiti (u Evropi) za još 1 milion barela dnevne (mb/d) prerade i dodatnih 1,5 do 2 mb/d do kraja 2017.“, kaže Lippold. Jednom kada stupe na snagu MARPOL regulative, koje ograničavaju količinu sumpora u brodskim gorivima, to će zadati dodatni problem rafinerijama da nađu kupce za svoje proizvode, jer su se tržišta za teške derivate već stegla u poslednjih nekoliko godina sa smanjenjem korišćenja mazuta za proizvodnju električne energije. Lippold navodi da se sa padom potražnje, sa dosta opreza prilazi investicijama u konverzije prerađivačkih kapaciteta, jer se pokazalo da

su poslednji veći projekti dali „prilično slabe“ povraćaje. MOL i dalje drži otvorenom opciju gradnje hidrokreking kompleksa u rafineriji Duna u Mađarskoj i postrojenja za obradu teških ostataka nafte (delayed coker) u Riječkoj rafineriji u Hrvatskoj, ali za sada bez bilo kakve odluke, kazao je Lippold. Prema njemu, preživljavanje rafinerija trebalo bi da bude zasnovano na adaptaciji signalima iz smera potrošnje. Rafinerije u centralnoj i istočnoj Evropi suočene su za nepromenjenom potražnjom dizela i viškovima benzina, pa kada neke od njih počinju da traže alternativne pravce snabdevanja sirovom naftom, pre bi trebalo da se pitaju „da li ima potrebe za tim“, navodi Lippold. Utoliko pre što je, za sada, snabdevanje ruskim uralom, preko navtovoda Družba stabilno i pouzdano, konstatuje potpredsednik MOL-a. **Platts.**

BASRA - Lukoil je 29. marta svečano obeležio početak proizvodnju nafte iz projekta Zapadna Kurna 2 u Iraku, ritmom od 120 hiljada barela na dan. Kako je saopšteno iz kompanije, dostizanje i održavanje tog nivoa proizvodnje u toku 90 kalendarskih dana predstavlja obavezan uslov da bi investicije mogle postati isplativima. Predsednik ruskog naftaša, Vagit Alekperov rekao je da su puštanje nalazišta u rad u kratkom roku i izlazak na projektovani nivo proizvodnje potvrdili sposobnost Lukoila da samostalno upravlja realizacijom složenih kapitalnih projekata i da se učvrsti na poziciji globalne energetske kompanije. Zapadna Kurna-2 je jedno od najvećih svetskih nalazišta nafte sa geološkim zalihama od 35 milijardi barela, raspoređenim u dve formacije Mišrif i Jamama. Projekat

V. Alekperov, prvi s desna, u društvu vicepremijera Iraka i Rusije, Huseina al Šahristanija i Arkadija Dvorkoviča

se realizuje u tri faze: „Rana nafta formacije Mišrif“ sa projektovanim nivoom proizvodnje od 400 hiljada barela dnevno, „Puni razvoj formacije Mišrif“ sa proizvodnjom do 550 hiljada barela dnevno i „Eksploatacija formacije Jamama“ sa proizvodnjom do 1,2 miliona barela dnevno. Ovaj nivo proizvodnje od 1,2 miliona barela dnevno projektovan je na 19,5 godina, navode iz Lukoila. Servisni ugovor o geološko-istraživačkim radovima i proizvodnji na nalazištu Zapadna Kurna-2 potpisan je 2010. Učesnici projekta su Južna naftna kompanija Ministarstva nafte Iraka od

strane države i konzorcijum izvođača koji čine LUKOIL sa 75 odsto i državna Severna naftna kompanija Iraka sa 25 odsto. Prva faza eksploatacije nalazišta „Rana nafta“ realizovana je u rekordno kratkom roku. Počevši od aprila 2012. godine na ugovornoj teritoriji su izgrađeni osnovni proizvodni objekti nalazišta, instalacije za pripremu nafte kapaciteta preko 400 hiljada barela dnevno, probušeno

je 48 eksploatacionih bušotina, pripremljeno pet grupisanih blokova, izgrađena elektrana sa gasnim turbinama kapaciteta 126 MW, akumulacija vode iz Eufrata, eksportni naftovod do naftnog terminala Tuba dužine preko 100 kilometara, dodatni rezervoari terminala Tuba ukupnog kapaciteta od 198 hiljada kubnih metara, kamp za personal, prilazni putevi, cevovodi.

GORIVO NOVE GENERACIJE

Njima je potrebno gorivo, a Vama maksimalna snaga.

BASRA - Lukoil je potpisao memorandum sa francuskom Totalom o projektu proizvodnje nafte iz uljnih škriljaca na zapadu Sibira, potvrdio je čelnik najveće ruske privatne naftne kompanije Vagit Alekperov. Upitan da prokomentariše pisanja medija o pregovorima sa Totalom, Alekperov je u subotu rekao da je potpisao Memorandum o razumevju sa Totalom vezan za razvoj polja Baženov, javlja **Reuters**. U razgovoru sa novinarima u Basri, na svečanosti otvaranja proizvodnje iz iračkog polja Zapadna Kurna 2, Alekperov nije želeo da saopšti druge detalje ovog dogovora. Prošle nedelje je **Financial Times** objavio vest, citirajući obaveštene izvore, da dve kompanije pregovaraju o zajedničkom razvoju još neproverene formacije Baženov, čiji potencijal američko ministarstvo energije procenjuje kao najveće polje uljnih škriljaca na svetu.

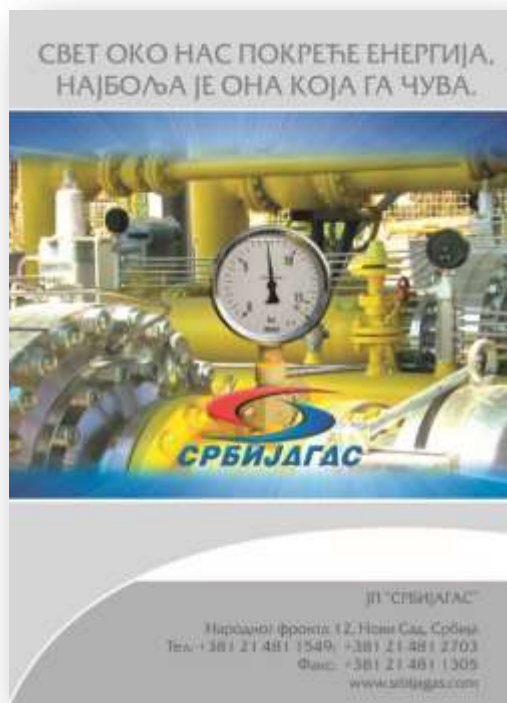
LONDON – Royal Dutch Shell objavio je da će koristiti više kineske opreme za poslove proizvodnje nafte i gasa iz američkih škriljaca, piše u sredi **Financial Times** i dodaje da se ovaj naftni kolos pridružio nizu vodećih rudarskih kompanija koja nastoje da smanje troškove prelaskom na jeftinije azijske dobavljače. Direktor Shella Ben van Beurden objasnio je da englesko-holandska kompanija sve više opreme za poslove sa škriljnim poljima u Severnoj Americi nabavlja od jeftinijih dobavljača iz Kine. „Zašto bismo proizvodili rezervoare u SAD ili Meksiku, ako proizvodnjom u Kini smanjujemo troškove za 40%“, upitao je Holanđanin koji je u januaru preuzeo kormilo Shella. Kompanija je vlasnik oko 24 milijarde dolara vrednih ležišta škriljaca u SAD i Kanadi, ali je zbog gubitaka na tim poslovima u 2013. jedan broj polja prodala u vrednosti 2,1 milijarde dolara, piše **FT**.

BRISSEL – Predsednik Gasproma Aleksej Miler i EU komesar za energiju Guenther Oettinger razgovarali su u Briselu, posle čega je sa EU strane u sredu saopšteno da je „obostrano ukazano na značaj pouzdanog snabdevanja (Evrope) ruskim gasom“, a iz Gasproma da su EU zvaničnici izrazili interes za očuvanje „obostrano korisnih odnosa“. Ne navodeći datum sastanka, iz ruske kompanije je saopšteno da su za stolom bili i šef nemačke diplomatije Frank-Walter Steinmeier, kao i čelnik Gazprom Exporta Aleksandar Medvedev. Iz Oettingerove kancelarije je rečeno i to da je EU komesar podvukao EU očekivanja od Rusije da ispoštuje svoje obaveze vezano za snabdevanje Evrope gasom. Ministri energije Nemačke i Norveške su takođe ranije ove nedelje održali razgovore vezano za snabdevanje Nemačke gasom iz te zemlje, potseća **Reuters**.

MILANO – Kompanija Eni je potpisala u ponedeljak finalni sporazum sa Statoilom, kojim su revidirani uslovi dugoročnog ugovora o prodaji norveškog gasa italijanskom kolosu, saopšteno je iz milanske firme – bez objavljivanja pojedinosti dogovora. Navodi se jedino da je ovim prekinuta arbitraža koju je zbog spornih odredbi ugovora bio pokrenuo Eni. Iz kompanije je rečeno da je to deo napora Enija da ispregovara sve svoje dugoročne ugovore o kupovini gasa sa trećim stranama i „do 1. januara 2016. obezbedi konkurentni portfolio“. Dan kasnije iz Statoila je saopšteno da su detalji sporazuma poverljive prirode, ali da količina ugovorenog gasa ostaje ista – oko pet milijardi kubika godišnje. Eni, najveći pojedinačni kupac Gaspromovog gasa, i dalje pregovorima sa ruskom kompanijom nastoji da obezbedi promene u dugoročnom ugovoru, posebno ukidanje sporne odredbe „preuzmi-ili-plati“, kojom je kupac obavezan da uveze, ili plati sve ugovorene količine. **Bloomberg**

MOSKVA – Rosnjeft očekuje proizvodnju od 55 milijardi kubika gasa ove godine i preko 63 mlrd m³ u 2015., saopšteno je u utorak iz kompanije agenciji **Reuters**. Inače, ovaj najveći svetski proizvođač nafte među izlistanim kompanijama planira, u partnerstvu sa američkim Exxon Mobilom, gradnju LNG postrojenja na ruskom dalekom istoku inicijalnog kapaciteta 5 miliona tona godišnje. U odgovoru poslatom email-om Rosnjeft navodi da ovaj projekat ide po planu, sa ciljem da se završi 2018-2019., uprkos napetosti između Zapada i Moskve izazvane krizom oko Krima.

RIM – Italijanska i belgijska gasna kompanija, Snam i Fluxys potpisali su 1. aprila Memorandum o razumevanju (MoR) o razvoju gasne infrastrukture u Evropi, posebno u cilju reverzibilnog transporta iz juga, ka severu, između Italije i Britanije. Partneri planiraju i da razviju mogućnosti reverzibilnog toka na granici Italije i Švajcarske (Passo Gries), i odatle preko Švajcarske do Nemačke. Osim toga, dve kompanije su istog dana sklopile sporazum o zajedničkoj kupovini od italijanskog Enija udela u

britanskoj kompaniji Interconnector UK (IUK) (16,45%) i belgijskim Interconnector Zeebrugge Terminal (51%) i Huberator (10%). Kupljeni udeo deliće na paritetnoj osnovi. Sve ove poslove dovode u vezu sa linijom odredvi evropskog Trećeg energetskog paketa, vezano za jačanje konkurencije na gasnom tržištu. **Natural Gas Europe**

britanskoj kompaniji Interconnector UK (IUK) (16,45%) i belgijskim Interconnector Zeebrugge Terminal (51%) i Huberator (10%). Kupljeni udeo deliće na paritetnoj osnovi. Sve ove poslove dovode u vezu sa linijom odredvi evropskog Trećeg energetskog paketa, vezano za jačanje konkurencije na gasnom tržištu. **Natural Gas Europe**

MOSKVA - Gazprom njeft je uvećao svoj udeo u zajedničkom ulaganju (JV) SeverEnergia, kupivši 9,8% akcija od ruskog Novateka za 980 miliona dolara u gotovom novcu. Iz Novateka je saopšteno da je želja te privatne gasne kompanije bila da se ovim izjednači veličina udela dva partnera u JV na po 50%. SeverEnergia posluje u ruskom regionu

Jamalo-Nenec, kao zajedničko ulaganje između firmi Yamal Development (51%) i Arctic Russia (49%). Yamal Development je u zajedničkom vlasništvu Gazprom njefta i Novateka, dok su Arctic Russia do skora kontrolisali Eni i Enel. Enel je svoj udeo od 40% prošle godine prodao ruskom Rosnjeftu, dok je ove godine Yamal Development kupio udeo Enija od 60% za 2,94 milijarde dolara. SeverEnergia se očekuje da do 2017. dostigne proizvodnju od 36 milijardi kubika gasa.

Natural Gas Europe

Home / Business /

Heated issue: Russia to construct gas pipeline to Crimea

MOSKVA - Rusija planira da, ispod mora, izgradi gasovod do Krima, a moguće je da će konstruisati i tri elektrane na crnomorskom poluostrvu, naveo je 1. aprila Aleksandar Novak, ministar energetike Rusije. Izgradnja gasovoda trebalo bi da košta šest milijardi rublja, prenosi

Rojters

MOSKVA - Gazprom je ukinuo popust na cenu gasa za Ukrajinu, odobren u decembru u Kijevu, što povećava cenu za više od trećine – sa 268,5 na 385,5 dolara za 1.000 kubnih metara, izjavio je u utorak predsednik uprave ruske kompanije Aleksej Miller. "U skladu s ugovorom na snazi o isporuci gasa, njegova cena za Ukrajinu utvrdiće se u drugom tromesečju na 385,5 dolara", kazao je Miller u saopštenju. "Istovremeno se cena transporta ruskog gasa kroz Ukrajinu povećava počev od drugog kvartala za 10 posto", rekao je Miller uz napomenu da će Gazprom to u potpunosti ispoštovati. Miller je takođe kazao da dug Ukrajine za već isporučeni gas iznosi 1,7 milijarda dolara. *Itar Tass*

KIJEV - Predsednik ukrajinske državne naftne kompanije Naftogas Andrej Koboljev, izjavio je 1. aprila da je spreman da kupi prirodni gas od bilo kog ponuđača po najnižoj mogućoj ceni. On je potvrdio da je već u pregovorima sa Nemačkom, prenosi *Itar tass*.

SOFIJA – Ministri energije Bugarske i Turske potpisali su u utorak memorandum o razumevanju (MoR) za izgradnju gasovodnog interkonektora između dve zemlje, prenose sofijski mediji izjavu ministra Dragomira Stojneva. Radne grupe će uskoro početi razmatranje tehničkih parametara projekta, dodao je on. Sa bugarske strane je učesnik u projektu Bulgargaz, dok turski partner još nije izabran, prenosi *SeeNews*.

SOFIJA – Gas iz Alžira mogao bi početi da stiže u Bugarsku posle 2019., saopšteno je u sredu iz kabineta bugarskog predsednika Rosena Plevnelijeva, koji je o tome u Briselu razgovarao sa alžirskim premijerom Jusefom Jusufijem. U saopštenju se dodaje da dve zemlje razmatraju opcije isporuke gasa iz Alžira. *SeeNews*

SUSEDI I REGION

ZAGREB - Najjeftinije gorivo na tržištu Hrvatske nudi Konzum benz, za barem 10 lipa jeftinije od konkurenata, objavljuje u utorak portal cijenigoriva.info, uz napomenu da je to ujedno i jedini učesnik na tržištu goriva te zemlje koji na svojim internet stranicama objavljuje cene naftnih derivata. Ni jedna druga naftna kompanija to ne radi jer ih novi Zakon o tržištu nafte i naftnih derivata, koji je i liberalizirao tržište naftnih derivata u Hrvatskoj, na to ne obvezuje. Portal cijenigoriva.info je stoga uputio apel Vladi u Zagrebu da dopuni novi

Zakon jednom rečenicom: "Naftne kompanije obvezne su da svakoga dana na svojim internet stranicama objavljuju cene naftnih derivata koje prodaju na svim svojim pumpama".

RIJEKA - Janaf je 31. marta objavio da je s mađarskom naftnom kompanijom MOL sklopio ugovor o transportu nafte. Ugovor važi od 15. aprila ove, do 14. aprila 2015. godine, a odnosi se na transport 1.280.000 tona nafte sistemom Janafa na deonici Omišalj - Gola, kaže se u saopštenju. *Energetika.net*

ZAGREB, BUDIMPEŠTA – Hrvatski Ured za suzbijanje korupcije i organizovanog kriminala (USKOK) objavio je na svom portalu da je podigao u ponedjeljak pred Županijskim sudom u Zagrebu optužnicu protiv „okrivljenog Z.T.H.“ (prvog čovaka MOL-a Zsolta Hernadija) zbog

navodnog podmićivanja bivšeg hrvatskog premijera Ive Sanadera sa 10 miliona evra, tokom 2008. i 2009. godine. Sanader je zauzvrat prihvatio da učini sve da se zaključi Prva izmena i dopuna Ugovora o odnosima deoničara u Ini, tako da MOL dobije preovlađujući uticaj nad hrvatskom naftnom kompanijom, navodi se u obaveštenju. Sanader je za iste pare, kako USKOK navodi da je utvrdio u istrazi, pristao da dogovori i sklapanje Glavnog ugovora o izdvajanju gasnog poslovanja iz kompanije INA, odnosno dela koji stvara gubitke, kako bi ga preuzela država Hrvatska. Nakon sklapanja tih ugovora Hernadi je navodno organizovao isplatu Sanaderu dogovorene nagrade. Istog dana oglosio se MOL saopštenjem da je Hernadi pokazao već ranije da su te optužbe, odnosno čitav slučaj, bez osnova.

ZAGREB - Ministarstvo privrede Hrvatske otvorilo je u sredu u prisustvu predstavnika oko 40 naftnih kompanija iz celog sveta, prvo javno nadmetanje za istraživanje i eksploataciju ugljikovodika na Jadranu. Tender je otvoren do 3. novembra, a prvi ugovori s kompanijama očekuju u martu 2015. godine. Među kompanijama koje su prisustvovala svečanosti su Exxon, Gazprom, Lukoil, Total, Ina, RWE, Edison, Turkish Petroleum, Hellenic Petroleum, Petroceltic, Hunt Oil, JP Nippon, i dr, prenosi croenergo.eu. Na tenderu se nud 29 istražnih polja, od kojih 8 na severnom i 21 na srednjem i južnom Jadranu. Polja su polja površine od 1.000 do 1.600 km².

LJUBLJANA – Slovenački trgovac naftom i derivatima Petrol emitovao je 2. aprila na Ljubljanskoj berzi obveznice ukupne vrednosti 50 miliona evra sa dospećem od šest meseci. Kako je saopšteno na portalu berze, u opticaju je 50.000 obveznica pojedinačne nominalne vrednosti 1.000 evra, sa kamatom od 2,75%. Slovenačka kompanija na ovaj način od kraja 2012. godine nastoji da reši svoje kratkoročne obaveze. tada je direktor Petrola Tomaž Berložnik ovu strategiju objasnio činjenicom da se "situacija u slovenačkim bankama neće brzo promeniti na bolje i da će banke još dodatno gubit kapital". U Petrolu želimo samo mirno spavati i što više kratkoročnih dugova promeniti sa dugoročnima," rekao je on. [SeeNews, ljse.sl.com](#)

ZAGREB - Slovenija smatra da Hrvatska javnim tenderom za istraživanje nafte i gasa u Jadranu jednostrano prejudicira rešenje pitanja pomorske granice između te dve države, objavila je u sredu slovenačka ambasada u Zagrebu. Napominjući da će konačno razgraničenje biti poznato tek posle odluke arbitražnog suda, kao da je je Hrvatska odbila da unapred Ljubljani da sve informacije o spornom području severnog Jadrana, u noti se upozorava da će Slovenija pomno proučiti lokacije koje je hrvatska vlada predvidela za istraživanje i eksploataciju i „preduzeti odgovarajuće mere za zaštitu slovenačkih interesa bude li to potrebno

BUKUREŠT – Paket od 14,27 miliona akcija kompanije OMV Petrom, koji odgovara udelu od 0.025% rumunske naftne i gasne grupe, prodat je u jednom poslu na Bukureštanskoj berzi u sredu, javlja [SeeNews](#) uvidom u berzanske izveštaje. Nisu objavljena imena prodavca, odnosno kupca, dodaje agencija.

BUKUREŠT – Rumunska grupa OMV Petrom saopštila je u sredu da je završila 18 miliona evra skup projekat modernizacije svog terminala za goriva u severoistočnom gradu Bakau. Investicija je deo programa modernizacije skladišne infrastrukture kompanije, koji obuhvata izgradnju tri nova terminala i modernizaciju druga tri. OMV Petrom navodi da je do sada investirao oko 100 miliona evra u gradnju novih terminala u Jilavi, Braziju i Isalnit i u modernizaciju terminala u Bakau. Ta četiri terminala umaju ukupne skladišne kapacitete od 65.000 kubnih metara

SARAJEVO - Odluka naftnog giganta Shella da zanemari ranije pronađene manje zalihe nafte kod Tuzle, i da se fokusira na istraživanje Dinarida, signal su da su istraživanja na pravom putu i da bi u Federaciji BiH uskoro mogle biti otkrivene veće zalihe nafte, potvrdio je 2. aprila za Klix.ba Erdal Trhulj ministar energije FBiH. Vlada FBiH će u narednom periodu odabrati konsultantsku firmu koja bi trebalo da krene u pregovore s Shell-om o dodeli koncesije za naftu. Shell je u taj E&P projekat planira ulaganja od oko 700 miliona dolara. "Mi smo svesno rekli da jedna kompanija ne može dobiti koncesiju na celom području BiH. Shell se ipak opredijelio za pregovore o koncesiji na području Dinarida, iako zna za ranije potvrđene količine na području Tuzle. To je nama signal da smo na dobrom putu i da ćemo naći kvalitetne zalihe na Dinaridima", kaže Trhulj.

SARAJEVO - Ministarstvo finansija Federacije BiH bi trebalo da do kraja ove nedelje definiše fiskalnu politiku za delatnosti istraživanja i eksploatacije nafte i gasa. U skladu sa obavezama koja je krajem februara definisala Vlada FBiH, u istom roku, Federalno ministarstvo prirodne okolone i turizma treba da odredi i visinu ekoloških naknada za iste delatnosti, a Federalno ministarstvo rada i socijalne politike standarde zaštite na radu koje će se u tom sektoru privrede primenjivati na prostoru FBiH. Federalno ministarstvo energije, rudarstva i industrije je zaduženo da u istom roku pripremi akt u kome će definisati sadržinu ugovora o koncesiji za istraživanju i eksploataciji nafte i gasa, način obračuna i plaćanje naknada i kontrolu proizvedenih količina nafte i plina u FBiH. Klix.ba

zastupanje interesa privrede pred Vladom i drugim državnim organima i institucijama

internacionalizacija – unapređenjem ekonomske saradnje sa inostranstvom i promocijom Srbije kao dobre investicione destinacije i srpske privrede u zemlji, regionu i svetu

podrška domaćim i stranim kompanijama kroz usluge, posredovanje, savetovanje i poslovno informisanje

poslovno obrazovanje radi unapređenja znanja i veština zaposlenih i menadžera, podizanja kapaciteta i jačanja konkurentnosti domaće privrede u procesu pristupanja EU

